

Kvalitetskriterier för sfi-basutbildning

Innehållsförteckning

- A. Inledning
- B. Utbildningens innehåll
- C. Deltagaren i sfi-bas
- D. Personal i sfi-bas
- E. Organisation av utbildningen

A. Inledning

Kvalitetskriterierna är framtagna av huvudnoden Södertälje i samarbete med noderna Järfälla och Sigtuna och är tänkta dels som stöd vid start av ny nod och dels som ett kvalitetssäkringsinstrument. Kriterierna fungerar som ett ramverk för enhetligt arbete med målgruppen. Måluppfyllelse av kriterierna kan vara en del av verksamhetens systematiska kvalitetsarbete.

Sfi-bas-utbildningen syftar till att erbjuda vuxna analfabeter och kortutbildade en snabbare väg till att uppnå sfi-nivå kurs B studieväg 1, grundläggande skriv- och läsinlärning, kunskaper i basämnen samt arbetsmarknadsintroduktion. Sammantaget stärker utbildningen individens självkänsla och ger stöd till att finna sin väg till egenförsörjning samt att i övrigt kunna verka som ansvarstagande samhällsmedborgare.

Lärare, arbetsmarknadskonsulent och modersmålsstödjare arbetar nära tillsammans för att ge deltagarna kunskaper i svenska språket, läs-/skrivkunnighet, kunskap om det svenska samhället, medvetenhet om hälsa och motion, digital kompetens och en väg till arbete och egen försörjning. Undervisningen är praktiskt orienterad och planeras utifrån deltagarnas förutsättningar och behov och med delaktighet av deltagarna själva.

Viktiga förutsättningar för ett framgångsrikt lärande för målgruppen är att:

- utgå från individens erfarenheter och det redan kända
- hela tiden stötta individens tro på den egna förmågan
- skapa kontinuitet i undervisningssituationen – att knyta an till en eller några personer som tror på en, även när man själv drabbas av tvivel
- ett tryggt socialt sammanhang är en avgörande förutsättning för lärande
- tillräckligt med tid ges för att befästa nya kunskaper

- lärare och övrig personal med rätt kompetens finns som både entusiasmerar och ställer krav
- deltagaren förstår syftet med utbildningen, vad den ska leda till och varför den är viktig – tydliga delmål som man ofta pratar om med tolk/modersmålsstödjare
- modersmålsstöd finns

Forskning (Kirmayer 2007) visar att en av riskfaktorerna för trauma och sjukdom bland invandrade är att vara lågutbildad. Individen riskerar att hamna i en traumatiserande livssituation som leder till permanenta sjukdomstillstånd med stora kostnader för försörjningsstöd och sjukvård. Tidiga sammanhängande insatser som utgår ifrån individens förutsättningar förebygger mänskligt lidande och stora kostnader för utanförskap.

B. Utbildningens innehåll

1. Kursplaner

Kursplaner finns för de olika ämnena i sfi-bas-utbildningen. Utbildningen följer kursplanerna för sfi A och B, studieväg 1. Delar ur kurserna för grundläggande vuxenutbildning används i matematik och samhällskunskap (omvärldskunskap). Orienteringskurser i hälsa, arbetsmarknad och digital kompetens finns framtagna. Alla basnoder arbetar efter samma kursplaner och orienteringskurser för att säkra en likvärdig utbildning på noderna.

Kriterier att uppfylla

- Den samordnande noden ansvarar för att aktuella kursplaner för basundervisningen finns
- Kursplaner ska följas och revideras varje år av sfi-bas-noderna gemensamt

2. Språkundervisningen

Språkundervisningen i sfi-bas-utbildningen består av två delar – undervisning i svenska och modersmålsundervisning.

- Svenskundervisningen följer styrdokumentet för undervisning i svenska för invandrare och handlar inledningsvis mer om språktillägnet, dvs att tillägna sig ett språk att kommunicera med och att uppnå språkligt flyt.
- Modersmålsundervisningen är en språkundervisning där deltagarna lär sig att läsa och skriva på sitt modersmål.
- Alfabetisering på svenska
- Latinisering vid annat skriftspråk
- Läs- och skrivträning på svenska

2.1 Undervisning i svenska

I sfi-bas används en inlärningsmetod och ett förhållningssätt som aktiverar flera sinnen, som frigör reservkapacitet och ökar inlärningsförmågan hos individen. Genom att skapa en inlärningsmiljö där deltagarna i fiktiva identiteter tränar språket med fantasi, rollspel, bilder, musik och rytm sker inläringen snabbt och utan ansträngning. De metoder som används ska vara deltagaraktiva, vilket främjar en snabb utveckling av den muntliga kompetensen, dvs. ett funktionellt talspråk och vara särskilt lämpade för de som saknar studievana, t.ex. suggestopedi. Metoden ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Kriterier att uppfylla

- Utbildning i svenska för invandrare enligt befintliga kursplaner
- Grundläggande skriv- och läsinläring integrerad i undervisningen
- Undervisningen ska utgå från en deltagaraktiv metod som skapar ett positivt och avspänt inlärningsklimat t.ex. suggestopedi

2.2 Modersmålsundervisning

Sfi-bas utbildningen innehåller modersmålsundervisning. Omfattningen av modersmålsundervisningen kan variera och är bl.a. beroende av deltagarens språkliga nivå och behov samt av läs- och skrivkunskaper på modersmålet. Samarbete mellan noderna kan ske kring olika språkgrupper.

Om man inte kan läsa och skriva på modersmålet så är det svårare att tillgodogöra sig undervisning i svenska. Färdigheter som t.ex. att tala, skriva och läsa samt att använda olika verktyg som lexikon, göra anteckningar m.m. lärs lättare in på modersmålet. Forskning visar att modersmålsundervisning kan vara en genväg till att lära sig läsa och skriva på svenska.

Kriterier att uppfylla

- Strävan ska vara att erbjuda modersmålsundervisning i de språk som är representerade i deltagargruppen utifrån det behov som finns.

3. Modersmålsstöd

I sfi-bas-utbildningen används modersmålsstödjare. Omfattningen av modersmålsstödet kan variera och är bl.a. beroende av deltagarens nivå och behov. Samarbete mellan noderna kan ske kring olika språkgrupper.

Modersmålsstödjare bidrar med språkförståelse och kulturförståelse mellan lärare och deltagare – undervisningen underlättas av att läraren och deltagaren förstår varandra och kan ställa frågor till varandra. Att kunna förstå och göra sig förstådd i den dagliga undervisningssituationen gör också att deltagaren känner sig trygg, sedd och tagen på allvar, vilket stärker självkänslan och identiteten hos deltagaren. Detta påverkar motivationen och inlärningsförmågan positivt.

Kriterier att uppfylla

- Strävan ska vara att erbjuda modersmålsstöd i de språk som är representerade i deltagargruppen.
- Noden kan inte tacka nej till någon deltagare med visst språk för att det kan komma att innebära en kostnad för modersmålsstöd.

4. Undervisning i Basämnen

Basämnena i utbildningen syftar till att ge deltagarna färdigheter och kunskaper som ökar förståelsen för omvärlden och förbereder deltagaren för fortsatta studier och för att komma in på den svenska arbetsmarknaden. Undervisningen bidrar också till att stärka individen att hantera sitt liv och att kunna ta ansvar för sitt liv. Undervisningen är praktiskt inriktad och utgår från styrdokument, kursplaner och deltagarnas behov.

Kriterier att uppfylla

- Omvärldskunskap - enligt orienteringskursens plan/delkursplan för grundläggande samhällskunskap
- Hälsa/rörelse - enligt orienteringskursens plan
- Matematik - enligt orienteringskursens plan/delkursplan för grundläggande matematik
- Digital kompetens – enligt orienteringskursens plan

5. Arbetsmarknadsintroduktion

I sfi-bas-utbildningen ingår arbetsmarknadsintroduktion vars syfte är att förbereda deltagarna för arbetslivet i Sverige och förmedla kunskap om den svenska arbetsmarknadens villkor, krav och övrig förhållanden. Arbetsmarknadsintroduktionen inleds tidigt i utbildningen och är ett inslag under hela utbildningen

Kriterier att uppfylla

- Arbetsmarknadsintroduktion – enligt orienteringskursens plan

6. Stöd i vardagslivets frågor

En viktig del i utbildningen är att personalen kan möta deltagaren i vardagslivets frågor. Om man inte kan läsa och skriva och inte behärskar svenska språket så kan även små svårigheter upplevas som stora problem som helt upptar ens tankar och blir ett hinder för inläringen. För att undanröja detta hinder för undervisningen erbjuds vid behov stöd i vardagslivets frågor och hjälp att hitta ytterligare stöd vid mer komplicerade behov. Detta stöd behöver särskiljas från ett passiviserande omhändertagande och balanseras med krav och utmaningar på områden där deltagaren har resurser och utvecklingskapacitet

Kriterier att uppfylla

- Möjlighet till hjälp med vardagsfrågor med språkstöd ska finnas regelbundet.

C. Deltagaren i sfi-bas

7. Delaktighet

All undervisning ska utgå från deltagarnas tidigare kunskaper, erfarenheter, intressen och långsiktiga mål. Deltagarnas upplevelse och uppfattning om undervisningen är viktig för att pedagogerna och övrig personal ska kunna planera undervisningen på ett sätt som gör den optimal för deltagarnas inläring. Deltagarna ska ha reellt inflytande över undervisningens innehåll och metoder.

Kriterier att uppfylla

- Elevråd hålls minst varannan månad med någon som ej undervisar deltagarna
- Klassråd hålls varje vecka tillsammans med ansvarig lärare i syfte att ge utrymme för deltagarnas behov och önskemål.

8. Eget arbete – ej lärarledd undervisning

I utbildningen praktiseras eget arbete vid vissa tillfällen. Eget arbete är pedagogiskt motiverat och syftar till att låta deltagarna individuellt eller i grupp utföra uppgifter på egen hand för att pröva den egna förmågan. Insatsen kräver att uppgiften är väl vald utifrån varje deltagares aktuella förmåga, att den är väl förberedd och att tid ges efteråt för redovisning och feedback från läraren.

Kriterier att uppfylla

- Lämplig omfattning är upp till ett tillfälle/vecka
- Uppgiften ska vara avgränsad och anpassad efter deltagarens förmåga
- Eget arbete kan utföras individuellt eller i mindre grupper om 2-4 deltagare
- Undantagsvis kan även en hel utbildningsgrupp ges en gemensam uppgift

D. Personal i sfi-bas

9. Kompetenskrav och ansvarsområde

Att undervisa kortutbildade och analfabeter ställer stora krav på dem som undervisar, det krävs goda kunskaper, stort tålamod och engagemang. En viktig förutsättning för ett framgångsrikt lärande för målgruppen är pedagoger med rätt kompetens som både entusiasmerar, ger stöd och ställer krav. Lärarnas, arbetsmarknadskonsulentens och modersmålsstödjarnas undervisning/arbete läggs upp så att man förstärker varandras arbete.

Om suggestopedimetoden används ska utbildare som utbildats i suggestopedi användas. Motsvarande gäller för övriga metoder som kan användas för att säkra kvalitén på utbildningen.

Utgångspunkten hos all personal ska vara att möta varje deltagare med en tanke om att hon/han bär på resurser, förmåga och vilja att bidra till sin eget lärande och väg tillsjälvständighet och egen försörjning.

9.1 Modersmålsstödjare/modersmålsundervisare

Modersmålsstödjare ansvarar för att ge modersmålsstöd i undervisningen och enklare vardagligt stöd med stöd av arbetsmarknadskonsulent. Modersmålsstödjaren kan också vara den som ger modersmålsundervisning med stöd av sfi-lärare.

Kompetenskrav

- Erfarenhet av/utbildning i att arbeta med människor
- Erfarenhet från båda kulturerna – hemlandet och Sverige
- Flytande hemspråk och god svenska (muntligt minst motsvarande sfi D)
- Utbildning i deltagaraktiv metod
- För modersmålsundervisare krävs erfarenhet av/utbildning i pedagogik

9.2 Sfi-lärare

Sfi-lärare ansvarar för svenskundervisning och stöd i modersmålsundervisning till modersmålsstödjare.

Kompetenskrav

- Legitimerad sfi-lärare alternativt speciallärare. Eventuella obehöriga lärare ska ha kompetensutvecklingsplan
- Erfarenhet av och utbildning i läs- och skrivinlärning
- Utbildning i deltagaraktiv metod
- IT-kunskaper
- Vara väl insatta i digitala verktyg
- Kunna använda digitala verktyg i undervisningen
- Kunna vägleda eleverna i digitala verktyg

9.3 Baslärarna

Baslärare ansvarar för undervisning i basämnena.

Kompetenskrav

- Legitimerad sfi-lärare. Eventuella obehöriga lärare ska ha kompetensutvecklingsplan
- Legitimerad lärare med ämneskunskaper
- Utbildning i deltagaraktiv metod.
- IT-kunskaper
- Vara väl insatta i digitala verktyg
- Kunna använda digitala verktyg i undervisningen
- Kunna vägleda eleverna i digitala verktyg

9.4 Arbetsmarknadskonsulent

Ansvarar för arbetsmarknadsintroduktion, vardagligt stöd och stöd i detta till modersmålsstödjare.

Kompetenskrav

- Beteendevetenskaplig eller motsvarande utbildning
- Erfarenhet av att arbeta stödjande med coachning, vägledning och handledning
- Kunskap om arbetsmarknadsfrågor och offentlig förvaltning
- Erfarenhet av arbete med målgruppen och goda kunskaper om migrationsprocessen

E. Organisation av utbildningen

10. Fysiska förutsättningar för utbildningen

I sfi-bas-utbildningen är det lilla sammanhanget en viktig del av kvaliteten. Detta gör situationen begriplig, hanterbar och därmed meningsfull för deltagare och det skapar en känsla av sammanhang och tillhörighet som utgör en trygg grund för inlärningen. Deltagarna behöver kunna delas in i mindre grupper utifrån vilken nivå de befinner sig på. En deltagaraktiv undervisning kräver större utrymmen än traditionell undervisning gör, eftersom man behöver kunna röra på sig i klassrummet och undervisningen behöver varieras med flera olika moment under lektionerna.

Kriterier att uppfylla

- Ett lämpligt antal deltagare per sfi-bas-enhet är ca 42-50, indelat i tre grupper
- Lämpligt antal deltagare per grupp är 12-17

11. Kvalitets- och metodutvecklingssamarbete mellan noderna.

Samarbetet mellan noderna skapar förutsättningar för en kvalitativ utbildning genom att kunskap, kompetens, resurser och erfarenheter samlas på några noder i länet. Samarbete kan ske kring modersmålundervisare/-stödjare, arbetsmarknads-konsulenter m.m. Kvalitets- och metodutvecklingssamarbetet säkerställer att deltagarna får en likvärdig utbildning oavsett vilken sfi-bas-nod individen hör till.

Kriterier att uppfylla

- Samordnande bas-nod ansvarar för det nätverk av noder som finns i länet.
- Orienteringskurser och delkursplaner för de olika ämnena i sfi-bas-utbildningen följs upp och revideras regelbundet av sfi-bas-noderna gemensamt.
- Personal på sfi-bas-noderna auskulterar på varandras noder regelbundet.
- Noderna samarbetar kring viss kompetensutveckling av personal samt kvalitets- och utvecklingsarbete. Samordnande nod ansvarar

12. Överlämning mellan sfi-bas och ordinarie sfi

När deltagaren är klar på sfi-bas-noden genom att betyg på sfi-nivå B uppnåtts skall deltagaren avslutas från sfi-bas och återgå till hemkommunen. Överlämningen till hemkommunen består av betyg i sfi, delkursbetyg och intyg från orienteringskurserna. Checklista finns framtagen för denna överlämning.

Kriterier att uppfylla

- Meddelande om att deltagaren är klar på sfi-bas lämnas till hemkommunens kontaktperson.

13. Organisation av arbetet mellan noderna

Den samordnande noden ansvarar för samordning av noderna. Till sin hjälp i detta har den samordnande noden en operativ ledningsgrupp. Medlemmar i den operativa ledningsgruppen är den samordnande noden (sammankallande och ordförande), en representant vardera (rektor eller motsvarande) från de samverkande noderna och från Stockholm, Koordination Norrort och Etablering Södertörns strateger samt KSL.